

Výsledky letních odchyť ptáků v NPR Bohdanečský rybník a rybník Matka v letech 1999 až 2003

Results of summer catching of birds in Nature Preserve Bohdaneč
and Matka ponds during 1999 – 2003

František Bárta,⁽¹⁾ Jiří Veselý,⁽²⁾ Hana Krausová⁽³⁾

⁽¹⁾ Třemošnice 383, 538 43 Třemošnice

⁽²⁾ Vrchlického 92, 533 45 Čeperka

⁽³⁾ Jungmanova 1443, 500 02 Hradec Králové

Úvod

NPR Bohdanečský rybník a rybník Matka patří k jedné z nejznámějších ornitologických lokalit východních Čech. Přestože je často navštěvován ornitology, chyběly již delší dobu kontinuální výsledky, především z odchyty rákosinových druhů ptáků. V minulosti zde prováděl odchyt Ladislav Štancl a Helga Štanclová (1987). My jsme počali s odchyty a kroužkováním ptáků v roce 1995 a na konci roku 1998 bylo rozhodnuto o pětiletém cyklu odchyť v měsících červenec a srpen. Tento odchyt probíhal v letech 1999 až 2003.

Cílem této rozsáhlé akce bylo získání ucelených dat o hnízdní populaci rákosinových ptáků a o průtahu ptáků touto lokalitou. Získané výsledky sloužily ke sledování kvalitativních a kvantitativních změn v populaci ptáků v rákosinách rybníka. Neméně důležitým výsledkem pak bylo i vizuální pozorování. Získané výsledky byly jedním z podkladů k návrhu tohoto území za významné ptačí území, které pak bylo na sklonku roku 2004 vyhlášeno Ptačí oblastí Bohdanečský rybník.

Pro pohyb v tomto území a odchyty za účelem kroužkování byla větší skupině ornitologů udělena výjimka MŽP ČR pro tuto činnost. Při dlouhodobém odchyty se na získávání terénních dat podíleli následující ornitologové: Brinke, Česák, Čihák, Dohnal, Harant, Horák, Hromádko, Klápště, Koza, Kult, Kverek, Lemberk, Lžíčarová, Paclík, Rejl, Smolík, Štancl, Tyller, Volf a autoři tohoto příspěvku. Poděkování patří i AOPK Pardubice za technickou pomoc při terénním pobytu v území.

Jim všem patří poděkování, protože bez nich by nebyl získán ucelený soubor dat a nevznikla by ani tato práce.

Metodika

Pro odchyt ptáků byly vybrány rákosiny v Dolanské zátoce v severovýchodní části Bohdanečského rybníka. Zde byly vytyčeny dvě odchytové linie, každá o délce 50 metrů. První byla od okraje kosené louky do rákosového porostu (pracovně nazývaná „rákosová“) a druhá od vodní hladiny k okraji olšového porostu, kde byl instalován povalový chodník (pracovně nazývaná „povalová“). K odchyty bylo použito standardních

sítí o velikosti ok 16 mm, délce 10 m, výšce 2,5 a pěti kapsách. Přerušení odchytu se provádělo jen v době nepříznivého počasí (děšť, silný vítr). Mimo tyto odchytové linie mohli jednotliví ornitologové odchyťovat ptáky i jinde v území. Museli však tyto odchytené ptáky také odděleně zaznamenat. Hodnocení v tomto příspěvku se však vztahuje pouze k 50 metrovým liniím. Akce každoročně začínala o posledním červnovém pátku před 1. červencem a končila poslední srpnový víkend.

Výsledky

Tab. 1: Počet odchytených druhů a exemplářů v jednotlivých letech.

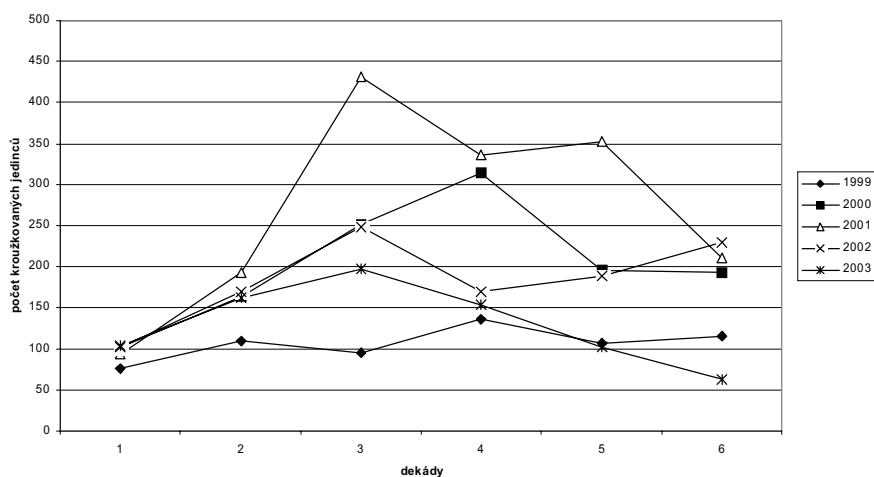
Tab. 1: Number of bird species and individuals caught in different years.

Rok/Year	Počet druhů/Number of species	Počet exemplářů/Number of individuals
1999	62	3 369
2000	74	4 782
2001	54	4 612
2002	55	3 692
2003	44	3 348

Celkem bylo za sledované období označeno 19 803 ptačích jedinců.

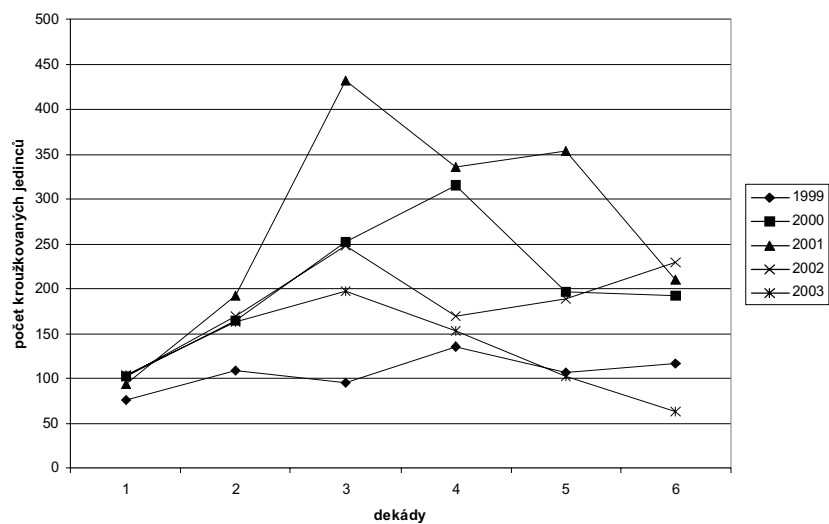
Získaná data byla pro nejpočetnější rákosinové druhy kvalitativně po dekádách hodnocena. Hodnocen byl jak celkový počet odchytených ptáků, tak především jejich věkové zastoupení v jednotlivých dekádách.

V následujícím textu jsou uvedeny jen ukázky grafických výstupů. Rozsah všech grafů je nad rámec tohoto příspěvku.

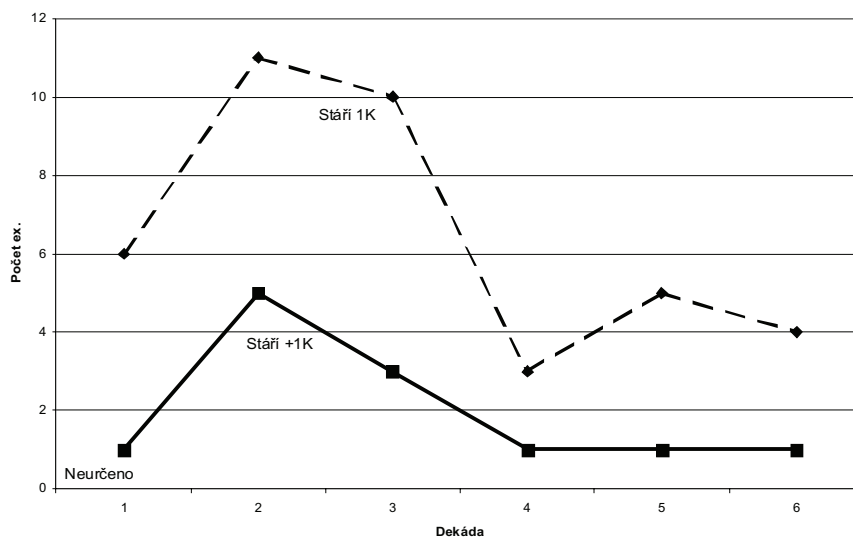
Obr. 1: Počet odchytených rákosníků obecných (*Acrocephalus scirpaceus*) v jednotlivých letech.

Fig. 1: Number of the Reed Warbler (*Acrocephalus scirpaceus*) in different years.

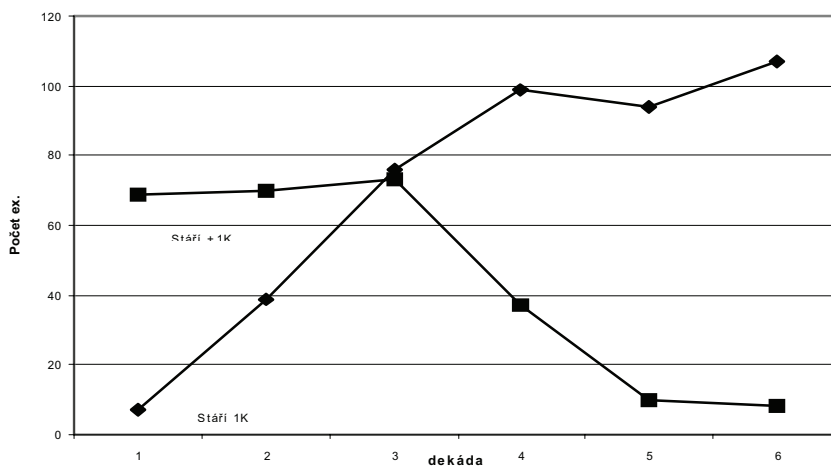
Obr. 2: Počet odchytených strnadů rákosních (*Emberiza schoeniclus*) v jednotlivých letech.

Fig. 2: Number of the Reed Bunting (*Emberiza schoeniclus*) caught in different years.

Obr. 3: Věkové zastoupení cvrčilky slavíkové (*Locustella luscinioides*) v odchytu v roce 1999.

Fig. 3: Age of the Savi's Warbler (*Locustella luscinioides*) among birds caught in 1999.

Obr.4: Věkové zastoupení rákosníka obecného (*Acrocephalus scirpaceus*) v odchytu v roce 1999.

Fig. 4: Age of the Reed Warbler (*Acrocephalus scirpaceus*) among birds caught in 1999.

Závěr

V letech 1999 až 2003 probíhal systematický výzkum rákosinových druhů ptáků v NPR Bohdanečský rybník a rybník Matka. Metodou dvouměsíčního odchytu a kroužkování bylo celkem odchyceno 19 803 ptáků. Pro druhy trvale žijící v rákosinových porostech byla provedena analýza věkového složení.

Získané výsledky ukazují na početnější zastoupení starých ptáků v počátku odchytu a jejich prudký pokles. Naopak u mladých ptáků je tento trend opačný. Po prudkém vzestupu přichází postupný pokles, ten je v některých letech ještě doplněn druhým vrcholem početnosti. Početně největší je poslední dekáda července a první dekáda srpna, kdy se nejvíce odchytá mladých ptáků. U nich však nelze jednoznačně určit původ. Počáteční dekáda je poznamenána menším počtem ptáků, avšak s relativně velkým zastoupením starých ptáků, což dokládá místní populaci, včetně mláďat. Poslední srpnové dekády jsou pak početně nižší, avšak přichází v nich nárůst početnosti druhů, které se do rákosových porostů stahují z okolních biotopů.

Doporučení

Pokud by se mělo pokračovat v pravidelném odchytu rákosinových ptáků v této lokalitě, je třeba si nejprve uvědomit k čemu budou výsledky použity. Zda půjde o sledování místní populace nebo o získání vysokého počtu ptáků, u kterých nelze spolehlivě určit původ.

Summary

Systematic research of reed-breeding bird species in Nature Preserve Bohdančský pond and Matka pond (near Parduice town, eastern Bohemia) was carried out during 1999 – 2003 by mist-netting in June and July every year. In total 19 803 birds were caught.

Literatura

- HOŘÁK D., KLŇAVA P. & PROCHÁZKA P. 2004: Vliv vysychání mokřadu na druhové složení a početnost pěvců. *Sylvia*, 40: 111-118.
- ŠTANCL L. & ŠTANCLOVÁ H. 1987: Ptactvo Pardubicka II. Bohdanečsko. *Kraj. muz. Východních Čech, Pardubice*.
- ŽDÁREK P. 1994: Výsledky sedmiletého výzkumu avifauny SPR Klášterské Lúky (o. Martin) metodou hromadného odchyту ptáků do nárazových sítí. *Zborník Turiec:149-176*.

ISBN 80-86046-82-6